N°. 20. Donderdag 18 Mei 1916. 16de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST": TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Gouverneur-Generaal Idenburg.

De Nederlandsche pers wijdt, naar aanleiding van de behouden terugkomst van den heer Idenburg in het vaderland, zeer waardeerende woorden aan hetgeen door den afgetreden landvoogd voor Ned.-Indië werd verricht, waarbij wij ons gaarne aansluiten.

Véél goeds is er gedurende zijn zesjarig bewind tot stand gekomen, zeker lang niet altijd onder de gemakkelijkste omstandigheden. Wij behoeven hier slechts te herinneren aan de nieuwe stroomingen, welke zich in de verschillende lagen der Indische maatschappij openbaarden: Boedi Oetomo, S. I., Indische Partij, Chineesche Vereenigingen e.a., wier richting hij, als schrander en hoogstaand man, in zulke banen wist te leiden, dat alle partijen hem den eeretitel van „de rechtvaardige" toekenden.

Wij zijn er van overtuigd, dat de heer Idenburg, die het beste deel zijns levens in de tropen doorbracht en er altijd met hart en ziel in het belang der bevolking gewerkt heeft, dien arbeid niet zal staken nu hij in het vaderland teruggekeerd is.

VERSLAG
van de werkzaamheden van de Vereeniging „Max Havelaar Fonds", over het vereenigingsjaar 1915.

Gedurende het vereenigingsjaar 1915 werd het werk overeenkomstig de in vorige jaarverslagen ontwikkelde beginselen voortgezet.

Van de drie personen, die bij den aanvang van 1915 studievoorschotten ontvingen, vertrok er in den loop van dit jaar een naar Ned. Oost-Indië als Gouvernementsambtenaar; overeenkomstig een met hem getroffen regeling, zal hij na eenigen tijd met de aflossing van het genoten studievoorschot beginnen; den tweeden persoon moesten wij den verderen steun onzer vereeniging ontzeggen, daar hij, hoewel hierop meerdere malen gewezen, geen neiging vertoonde tot nadere persoonlijke relatie met ons bestuur, waardoor de noodige persoonlijke kennis om doeltreffend te kunnen steunen ontbrak en bleef ontbreken. Daar deze persoon wel aansluiting zocht bij het bestuur van het Juliana Fonds, achtten wij het in zijn eigen belang beter hem aan genoemde vereeniging tot verderen steun over te dragen; de derde persoon mocht wel is waar ook dit jaar niet slagen in het behalen van het door hem gewenschte diploma, doch zag hierdoor dan ook in, dat een andere studierichting voor hem meer gewenscht en meer binnen zijn bereik viel; dank zij zijn vorige studie mocht het hem gelukken in de nieuw gekozen richting met succes werkzaam te zijn en vertrouwen wij dat hij thans binnen een of twee jaar het einddiploma zal hebben verworven.

Tengevolge van de ongunstige en onzekere tijdsomstandigheden, die wij beleven, melden zich geen Indiërs bij onze vereeniging tot het verkrijgen van steun aan, zoodat wij dit vereenigingsjaar eindigden met een pupil; niettemin meent het bestuur met tevredenheid op het afgeloopen vereenigingsjaar te mogen terugzien, daar het een onzer meestbelovende pupillen een goede betrekking bracht en den tweeden deed inzien, dat tijdig de bakens verzetten, na verkregen meerdere zelfkennis, de beste weg is om toch in de maatschappij te slagen.

De pogingen van ons bestuur om in nauwere relatie te komen met personen in Indië verblijvende, ons bij onze werkzaamheden behulpzaam te zijn, mochten nog wel niet tot eene vaste regeling leiden, doch geven de nu reeds voorloopig aangeknoopte relaties vertrouwen, dat ons doel binnen afzienbaren tijd bereikt zal kunnen worden.

Ons bestuur is dan ook ten deze diligent, daar het van meening is dat deze tijdsomstandigheden, nu wij geen direct vereenigingswerk van grooten omvang kunnen verrichten, zooveel mogelijk benut moet worden om onze organisatie gereed te hebben, wanneer normale en meer natuurlijke omstandigheden weder overheerschend zullen zijn, daar verwacht mag worden dat dan de nu kunstmatig teruggehouden ontwikkelingsdrang der Indiërs weder tot volle uiting zal komen en onze vereeniging dan geheel gereed moet zijn om den band tusschen Indië en Nederland door goed georganiseerden steun aan leergierige Indiërs in stoffelijken en geestelijken zin nauwer aan te halen.

De persoonlijke aanraking met onze pupillen — meest door tusschenkomst van den penningmeester — was steeds van aangenamen aard; ook buiten de eigenlijke studiebelangen om, kon dikwijls goede raad gegeven worden, daar wederzijds vertrouwen en sympathie aanwezig waren.

Het bestuur acht het dan ook van overwegend belang, dat de vereeniging in staat blijve haar werk op den vastgestelden grondslag voort te zetten.

Dit zal echter alleen mogelijk zijn, indien de geldmiddelen krachtig versterkt worden, daar de uitgaven nog steeds hoog zijn en de terugbetaling door onze oud-pupillen eerst na eenigen tijd ons in de gelegenheid zal stellen met betrekkelijk geringe middelen een evenwichtstoestand te verkrijgen.

Uit het hieronder volgende overzicht onzer geldmiddelen blijkt toch, dat wij per 31 December 1915 aan studievoorschotten in totaal hebben verstrekt *f* 10399.89.

Het aantal contribueerende leden is door afschrijving en bedanken of overlijden teruggebracht tot 65 leden, met een gezamenlijk bedrag aan jaarlijksche bijdragen van *f* 345.

Wij vertrouwen, dat de kennisneming van dit verslag u duidelijk zal maken, dat onze vereeniging nuttig en vruchtdragend werk verricht en vooral ook na het sluiten van den vrede nog zeer nuttig werk zal kunnen verrichten, zoowel ten behoeve van de Indiërs zelve als tot versterking van den band, die Indië en Nederland bindt.

Wij doen dan ook in vol vertrouwen een beroep op de ons trouw gebleven leden, niet alleen om, zoo mogelijk, het bedrag hunner jaarlijksche bijdrage te verhoogen, maar vooral ook om ons streven in ruimer kring bekend te maken, waartoe op aanvrage bij den Secretaris gaarne, voor zoover voorradig, meerdere exemplaren van ons jaarverslag beschikbaar zijn — en daardoor het aantal contribuanten te vermeerderen.

Evenals ten vorige jare, maken wij thans met erkentelijkheid melding van de medewerking, die wij bij het vervullen van onze taak, zoo van verschillende hoogleeraren, leeraren en onderwijzers als van de Studie Commissie der Vereeniging „Oost en West" mochten ondervinden.

Voor den toestand onzer geldmiddelen op het einde van het verslagjaar wordt, voor zooveel noodig, verwezen naar de hierbij in afschrift overgelegde jaarverantwoording en balans.

Na het groote, bijna onherstelbare verlies, dat onze vereeniging in het afgeloopen jaar 1915 leed, door het overlijden van zijn zoo hooggewaardeerden medeoprichter en secretaris, Mr. C. Th. van Deventer en waaraan wij reeds uiting gaven in de aan ons jaarverslag 1914 toegevoegde notulen der buitengewone vergadering van leden op 13 October 1915, is het ons aangenaam thans te mogen vermelden, dat Mevrouw de Wed. Mr. C. Th. van Deventer-Maas zich bereid verklaard heeft de benoeming tot bestuurslid onzer vereeniging te aanvaarden en onze vereeniging daardoor van hare gewaardeerde medewerking tot het verwezenlijken van de plannen van den door ons diep betreurden medeoprichter is verzekerd.

Het bestuur onderging verder geen verandering, terwijl de heer L. Kreischer zich op verzoek van ons bestuur welwillend met het secretariaat heeft belast, zoodat dit thans gevestigd is Frankenslag 174, Den Haag.

Het Bestuur der Vereeniging
„Max Havelaar Fonds":
HENDRIK MULLER, Voorzitter.
J. H. DIJKMAN, Wd. Secretaris.

Den Haag, April 1916.

Rekening en Verantwoording 1915.

Debet.

Onkosten (porti, zegels, enz.)	*f* 29.31½
Reserve, overboeking saldo	,, 1416.55½
	f 1445.87

Credit.

Interest	*f* 0.87
Jaarlijksche bijdragen en subsidie	,, 1345.—
Giften, Schenkingen en Legaten	,, 100.—
	f 1445.87

Balans per 31 December 1915.

Debet.

Kas	*f* 11.99
Kassier	,, 405.18
Contributie-quitanties	,, 464.50
Studie-Voorschotten	,, 10.399.89
	f 11.281.56

Credit.

Kapitaal	*f* 5.704.24
Reserve	,, 4.487.32
Crediteuren	,, 1.090.—
	f 11.281.56

De Penningmeester,
w.g. J. H. DIJKMAN.

's-Gravenhage, 1 Januari 1916.

Gezien en goedgekeurd, 's-Gravenhage, Mei 1916.

Namens het Bestuur der Ver. „Max Havelaar Fonds",
w.g. HENDRIK MULLER, Voorzitter.
w.g. J. H. DIJKMAN, Wd. Secretaris.

Gezien en goedgekeurd, 's-Gravenhage, Mei 1916.

De Financieele Commissie der Ver.
„Max Havelaar Fonds",
w.g. C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.
w.g. P. J. VAN HOUTEN.
w.g. H. LOUDON.

Suriname.

Van de door den heer H. J. van Hasselt in de Surinaamsche Landbouwvereeniging gehouden lezing met de daarop gevolgde debatten (zie ons vorig nummer), hebben wij nu in hun geheel kennis kunnen nemen. Onze indruk is, dat het nut van de gevoerde debatten niet licht overschat kan worden. Zoowel de inleider als de aanwezigen, hebben er veel geleerd.

In het begin zijner rede zeide de heer van Hasselt: „De groote opkomst, niet alleen van planters, maar ook van bestuurszijde, getuigt wel er van, hoe groot hier de belangstelling is voor den grooten landbouw, den tak van bedrijf, waardoor Suriname vroeger groot is geweest en waarvan ook thans en in de toekomst de kolonie uitsluitend heil te verwachten heeft.

Met een welvarenden grooten landbouw zal alles eene opleving ondergaan, met een kwijnenden grooten landbouw zal de geheele kolonie een kwijnend bestaan lijden.

Dat de vertegenwoordiger van H. M. de Koningin deze bijeenkomst van planters met zijne aanwezigheid heeft willen vereeren, legt getuigenis er van af, dat de groote

landbouw bij het Nederlandsche gezag de belangstelling en den steun heeft en zal vinden, dien hij noodig heeft".

Belangrijk was vooral het debat over het eerste punt: „Het principe niet alles op één kaart te zetten en tengevolge daarvan het drijven van meer dan één cultuur op de kleine Surinaamsche plantages is een economische fout". Deze stelling van den heer van Hasselt werd van verschillende kanten bestreden. Onze indruk is dat het den debaters gelukt is aan te toonen, dat de Surinaamsche planters gedwongen geweest zijn niet alles op één kaart te zetten en dat het daaraan is toe te schrijven, dat vele plantages in leven zijn gebleven. Nemen kapitaalkrachtige lichamen den landbouw ter hand, dan is de tijd daar om groote, „zuivere" plantages aan te leggen. Overgaan tot dit stelsel vóór het kapitaal er is, zou voor de kolonie een ramp zijn.

Zwak was, naar onze meening, het debat over punt II: „Het Surinaamsche rubberbedrijf kan niet concurreeren met de rubbercultuurcentra in Oost-Azië, waardoor de rentabiliteit van dat bedrijf niet verzekerd is." Het ontbrak zoowel den inleider als den debaters aan voldoende gegevens voor een vruchtbare bespreking.

Een zeer belangrijk punt was het derde: „De aanleg van wegen op de Surinaamsche plantages is een van de meest rendabele uitgaven en eene dringende noodzakelijkheid". Dit is door den heer van Hasselt met zulke afdoende argumenten aangetoond, dat niemand daartegen iets had in te brengen. Die ooit het problematieke genoegen heeft gesmaakt, met den directeur eener plantage een „wandeling" door zijn „cultivatie" te maken, zal beseffen hoe schandelijk dit groote belang verwaarloosd is. Of het krachtige betoog van den heer van Hasselt zal helpen? Het is niet de eerste maal, dat heeren planters hierop gewezen is.

Ook punt IV, de noodzakelijkheid tijdig te zorgen voor technisch goed ontwikkeld personeel, vond geen bestrijding. Op de vraag van een der aanwezigen: „Moeten de jongelui, die in Indië een landbouwkundige betrekking wenschen te vervullen, speciaal een Indische opleiding genoten hebben?", antwoordde de heer van Hasselt: „Tot nog toe is er geen behoefte aan tropische opleiding in Holland. De hoofdzaak is kennis van den landbouw, de practijk komt wel in Indië".

Punt V was van technischen aard: „Om de groote landbouw zoo intensief mogelijk te kunnen drijven, is het wenschelijk den opzichters op de plantagers afzonderlijke afdeelingen in beheer te geven, waarvoor zij in hun geheel verantwoordelijk zijn".

De planters, die aan het debat deelnamen, waren van meening, dat dit desideratum onder de tegenwoordige arbeidstoestanden geen toepassing kon vinden.

Zeer belangrijke opmerkingen maakte de inleider bij de toelichting van zijn 6e stelling: „Om het kapitaal mogelijk te maken in meerdere mate deel te nemen aan den grooten landbouw in Suriname, is het wenschelijk aan de financieele resultaten van dien grooten landbouw de meest mogelijke publiciteit te geven."

Wat de heer van Hasselt aan het slot van het debat over dit punt zeide, volge hier:

„Het frappante is geweest, dat ik in Europa zooveel ongunstigs had gehoord over den landbouw in Suriname, en ik was nog maar pas aan wal of ik zag de gunstige resultaten.

Dat is nu zeer verklaarbaar, want in Holland heeft men altijd verloren bij de groote ondernemingen alhier (?), en die anti-reclame bestaat nog altijd en is niet geweken voor de enkele gunstige cijfers. Over 2 of 3 jaar komt de eerste stoot en daarna komt het groot kapitaal in overvloed."

Het vraagteeken en de spatieering zijn van ons. Het is beslist onjuist dat men in Holland altijd verloren heeft bij de groote ondernemingen in Suriname.

De 7e stelling luidde: „Het kapitaal eischt een goed ingerichte boekhouding en het is daarom noodzakelijk in den grooten landbouw een goede boekhouding in te voeren". Er was over dit punt geen debat. Laat ons hopen, dat allen de juistheid van de stelling beaamden.

De 8e en 9e stelling behandelden punten van minder algemeene strekking.

Op één ding moeten wij nog de aandacht vestigen. Zoowel uit opmerkingen van den heer van Hasselt en den heer Leys gedurende het debat, als uit hetgeen wij vroeger daaromtrent vernomen hebben, schijnen de gezagvoerders van de K. W. I. Mail de onhebbelijke gewoonte te hebben steeds af te geven op de kolonie, waarmede zij zich in de oogen van ieder verstandig man belachelijk maken, want de heeren kennen van het land niet veel meer dan de steigers waaraan hunne booten liggen, gedurende de enkele dagen dat zij daar laden of lossen. De minste hunner sjouwers weet meer van de toestanden dan zij.

* * *

De „N. Ct." meldt, dat baron Van Asbeck ontslag heeft gevraagd als gouverneur van de kolonie Suriname.

Curaçao.

De „Amigoe di Curaçao" van 25 Maart j.l. schrijft in haar Naschrift op de nieuwe begrooting voor 1917 o.m.:

„Onze hoopvolle verwachting van een beter en blijder toekomst voor Curaçao wordt ook gedeeld door het Koloniaal Bestuur.

In de Memorie van Toelichting zegt de Gouverneur: dat de algemeene toestand zich véél hoopvoller laat aanzien dan in lange jaren het geval is geweest.

„Met grond kan worden verwacht, dat door het werk, dat bij de petroleum-raffinaderij aan tal van beambten en werklieden zal worden verschaft en waardoor geregeld geld onder de bevolking zal worden gebracht, het individueel verbruik zal toenemen, velen zich wat meerder gerief zullen kunnen verschaffen en verscheidenen zich zelfs een aardig inkomen zullen weten te verwerven. Gevolg: toeneming van invoer, stijging van huurprijzen van woningen, hoogere aanslagen in de inkomsten belasting.

„Ook bij de loodsgelden is een zeer beduidende stijging te voorzien, wanneer de reeds genoemde petroleum-maatschappij haar bedrijf met misschien een paar booten per dag, die ruwe olie aanbrengen, inzet. De raming is dan ook met in aanmerking neming van deze vooruitzichten, maar overigens vrij van elk overdreven optimisme, gesteld".

„Belangrijk meer dan voor 1916 zijn geraamd:

Invoerrecht	f 10.000
Gebruiksbelasting	f 3.000
Inkomstenbelasting	f 4.000
Inkomsten van de Curaçaosche Bank	f 3.000
Loodsgelden	f 24.000.

Met opzet — zegt het blad — hebben we dit gedeelte uit de Memorie van Toelichting nogmaals overgedrukt om er meer licht op te laten vallen en er groote bekendheid aan te geven. Vrij van elk overdreven optimisme durft de Gouverneur de meerdere opbrengst der middelen gerust op pl.m. f 50.000 stellen, dank zij de komst der „Bataafsche" op Curaçao.

Optimisten, die meer speculatief te werk gingen, zouden misschien wel op het dubbele, op de volle 100.000 gulden durven rekenen.

Het eerste jaar zullen velen, die werk kregen in hoogere of lagere betrekkingen bij de „Bataafsche", nog veel hebben in te halen om weer bij te komen. De algemeene toestand der buitenbevolking was te slecht in de laatste jaren. Maar na verloop van tijd zal zich een aardige kern vormen van arbeiders, en lagere en hoogere beambten, die geregeld geld verdienen en een zekeren graad van welstand genieten.

De economische toestand van Curaçao zal met het jaar verbeteren, de middelen van het Gouvernement zullen geregeld toenemen.

In die betere toekomst mogen we ons van harte verheugen; Curaçao is lang genoeg noodlijdend geweest.

* * *

In „De Cur. Crt." lezen wij:

Dh. Th. G. den Houter, hoofdinspecteur van de Volksgezondheid voor Zuid-Holland, Zeeland en Utrecht, met standplaats te 's-Gravenhage, zal naar West-Indië vertrekken, om op te treden als adviseur voor den openbaren gezondheidsdienst in de kolonie Curaçao en tijdelijk aan het hoofd van den dienst te blijven.

Later zal dr. N. Waterman, te Rotterdam, naar Curaçao worden uitgezonden met bestemming om aan het hoofd van bedoelden dienst te worden gesteld.

Curaçao heeft een gezond klimaat, toch behooren de honderdjarigen ook hier tot de hooge uitzonderingen. Tot deze bevoorrechte sterke gestellen kan met eere Virginie Henriquez geteld worden. Deze krasse vrouw vierde Dinsdag 21 Maart haar honderdste verjaring onder veelvuldige bewijzen van belangstelling, en in het volle bezit harer vermogens.

* * *

De Sisalaanplant op „Mount Pleasant" staat er goed voor. Het bouwterrein werd aanmerkelijk vergroot en vele nieuwe plantjes uitgezet. De sisalcultuur belooft veel voor Curaçao.

* * *

Elders lezen we in de „Amigoe":

Een geweldig bombardement herinnert ons voortdurend, dat men hard aan 't werken is in onze haven. De invaart is al veel gemakkelijker geworden. Een groot gedeelte van het Oostelijk onderzeesche rif werd al weggenomen.

We komen klaar, al gaat het langzaam.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Nieuwe Schoolregeling. De „Pembrita Betawi" deelt mede, dat de Regeering machtiging verleend heeft tot de oprichting van vier nieuwe Inlandsche scholen t.w.: een Inlandsche school 2e klas te Kandanghaoer en te Andjatan (afdeeling Indramajoe, residentie Cheribon), te Ngawien (afdeeling Blora, residentie Rembang) en te Nglegok (afdeeling Blitar, residentie Kediri). Ook zal nu bij den bouw van Europeesche lagere scholen, Hollandsch-Inlandsche en Hollandsch-Chineesche scholen niet langer onderscheid gemaakt worden tusschen de verschillende bevolkingsgroepen. Door den Directeur der B. O. W. is thans een nieuw normaaltype met nieuwe regelen voor de bedoelde drie categorieën van scholen vastgesteld. Alle betrokken autoriteiten hebben bij een circulaire exemplaren van het nieuwe normaalproject met bijbehoorende instructies ontvangen.

Oplichterij. De „Sinar Djawa" vindt 't vreemd, dat, niettegenstaande van regeeringswege en ook van partikuliere zijde, alles in 't werk wordt gesteld om het Javaansche volk tot ontwikkeling te brengen, er bij de Inlandsche ambtenaren nog een anti-Kromo geest bestaat, die den kleinen man dom wil houden, niet in de gelegenheid wil stellen „hoogerop" te komen. Moeten wij, zoo vraagt de schrijver, dan niet van onze natuurlijke beschermers die hulp en steun erlangen, waarop wij aanspraak mogen maken? Moeten wij nu juist door hen tegengewerkt worden? Ook de Inl. geestelijken weten den kleinen man in diens beurs te treffen. Van ouds bestaat de gewoonte op menige plaats in de binnenlanden van Java, dat, wanneer een huwelijk gesloten moet worden, de bruidegom bij het dorpshoofd of den dorpsgeestelijke één of meer tjikals, kitris (uitgeloopen kokosnooten) brengt. Zij worden daar verzameld en later op geschikte plaatsen in tuinen of erven uitgeplant. Mooie klappertuinen zijn daardoor ontstaan, zéér winstgevend voor de bevolking. De klappernooten zijn nu duur in prijs geworden. Toch gaat

men door met de verzameling van deze tjikals, ten voordeele van de pangoeloes en de santris.

De schrijver deelt mede, dat in een zekere dessa de vruchten van *f* 1.40 't paar niet worden geaccepteerd, omdat zij minderwaardig worden geacht. Last wordt gegeven om vruchten van *f* 2 't paar te leveren. De teleurgestelde bruidegom keert huiswaarts om naar andere mooiere soorten te zoeken, maar onderweg wordt hij reeds door een paar santris (fijnen) aangeklampt, die hem de mooiste klappers ten verkoop aanbieden. Op 't oog zien zij er niet mooier uit, dan de andere, die hij bij den pangoeloe gebracht heeft. Maar de santris overreden hem door te zeggen, dat deze nooten de door den pangoeloe bedoelde zijn en dus zeer zeker aangenomen zullen worden. Hij betaalt de *f* 2, die hem voor 't paar gevraagd worden. En 't blijkt later, dat dit alles is afgesproken werk tusschen den pangoeloe en de santris, ten koste alweer van den lichtgeloovigen, goeden, maar dommen Javaan. Zijn eigen geestelijk hoofd wil hem zoolang mogelijk klein houden. Daarom durft de Javaan zich niet ontwikkelen.

Een Satire. Aug. in de „Pembrita Betawi" roept 't volgende uit: Als ik President der S. I. was! Alle leden der vereeniging zouden mij respecteeren, al had ik ook de beschikking over de gelden, die dan onder mijne berusting waren. En de gelden zou ik voor mijn eigen genoegen of voor mijn eigen zaken kunnen gebruiken. Zuinig behoef ik er niet mee te zijn, daar 't toch mijn eigen geld niet is. Ik heb dus niets te verliezen. Ik zou met dit geld mijn handel kunnen uitbreiden, dan wel nieuwe huwelijken kunnen sluiten met mooie, jonge vrouwen. Krijgen de menschen 't in de gaten, wat ik met het geld heb uitgevoerd, dan houd ik geld genoeg over om naar Singapore te vluchten, waar men mij niet vatten kan. Ik zal geen vrede hebben, vóór en aleer ik 't zoover gebracht heb: In duivelshanden rijk te worden!

Brutaliteit. De „Sinar Djawa" deelt daarvan 't volgende staaltje mede: Een Chinees uit de dessa Ngoepassan (Djokdjakarta) had zijn vrouwelijke Javaansche dienstbode naar het pandhuis gezonden om eenige gouden artikelen te beleenen. Zij was gegaan en had voor de goederen *f* 170 gekregen. Eenige Inlanders hadden dit gezien, en blijkbaar met geen goede bedoelingen, volgden zij de vrouw, toen deze huiswaarts keerde. Dicht bij het politiekantoor gekomen, — 't was 's middags 3 uur, en er waren weinig menschen op den weg, vroeg één hunner aan de vrouw wat zij in haar hand had. Verschrikt en in verwarring liet zij het pandbriefje zien, waarop vermeld stond, hoeveel zij ontvangen had. Hij zeide toen, dat zij hem ook het geld moest laten zien. Zij gehoorzaamde aan dezen last. De man telde het geld na, gaf haar daarvan *f* 75 terug en hield de *f* 95 voor zich, waarop hij en zijn kameraad ijlings verdwenen. De bestolene bleef verbijsterd staan.

Dit gebeurde op klaarlichten dag in de nabijheid van een politiepost op de hoofdplaats van een gewest! Aldus besluit het blad.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Opium verbruik. De „Sinar Sumatra" geeft een opgaaf van het opiumgebruik in de Straits Settlements en schrijft, dat dit in 1915 ruim 3.700.000 thails bedragen heeft, wat op 6.20 dollar per thail, en voor de Chineesche bevolking aldaar zeker op een uitgaaf van minstens 100 dollar per hoofd komt te staan.

Verzet op de particuliere Landerijen. Uit de „Slompret Hindia" vernam de Tjhoen Tjhioe hieromtrent 't volgende: De beide leiders hadden als S.I.-leden den redacteur bestuurslid van S.I. om hulp en tusschenkomst gevraagd, die hierop geantwoord heeft, dat hij als zoodanig zich niet met de zaak wilde bemoeien, wel als medelid en journalist. Hij wist zelf maar al te goed, dat bijna alle meetbrieven en eigendomsbewijzen van die landen niet in orde waren. Eerst een maand na de indiening van een telegraphisch request namens de opgezetenen aan den Gouverneur-Generaal, werden zij bij den Regent geroepen om de beslissing van hooger hand te vernemen, terwijl de landheeren op hun request binnen een week antwoord hadden gekregen. Waarom moest dit onderscheid gemaakt worden? Zoo vraagt het blad.

De „Tjhoen Tjhioe" maakt ook melding van een artikel in de „Kaoem Moeda", waarin gewag gemaakt wordt van de vele ongerechtigheden der landeigenaren tegenover de opgezètenen gepleegd, die beschouwd worden als bijwoners van hun eigen land. In bedekte termen worden deze landheeren aangewezen als de stichters van de vele branden met geen ander doel dan om de woningen der opgezetenen uit den weg te ruimen. Trouwens in Soerabaja zijn deze reeds begonnen om zich niet aan den wil der landheeren te storen; n.m. om hunne woonplaatsen te verlaten, alwaar steenen huizen moeten gebouwd worden. De hulp van de politie is toen ingeroepen, die 33 personen van het land verdreven heeft. Op grond van een onduidelijkheid in de meetbrieven zijn zij in hooger beroep gegaan. Zal de macht van het kapitaal nu zóó groot zijn, dat een politieke verbanning den leiders van het verzet te wachten staat?

Dankbaarheid. De „Sinar Sumatra" publiceert een aan den Gouverneur-Generaal gericht telegram van de Chineezen en Inlanders onder het Gouvernement van Sumatra's Westkust, waarin dank betuigd wordt voor hunne bevrijding uit „den strop van het passenstelsel". Zij hopen, dat hunne andere rechtmatige verwachtingen ook bevredigd zullen worden.

De redactie hoopt, dat de rasgenooten voortaan eendrachtig samen zullen werken ook met het publiek en de pers. De geheele wereld zal 't moeten erkennen, dat het Chineesche ras voor geen enkel ander ras behoeft onder te doen!

Eenheid in strafstelsel. Naar aanleiding van het bericht, dat binnenkort het nieuwe strafwetboek zal worden ingevoerd, tegelijk met de gelijkmaking van het strafstelsel ten aanzien van Europeanen en Inlanders, vraagt de „Warna Warta", hoe dan het gevangeniswezen, ook wat betreft voeding en kleeding, geregeld zal worden. Nu toch dragen de Europeesche gevangenen geen hoofddoek. Voor de Chineesche gevangenen is dit wel voorgeschreven, terwijl de hoofddoek toch niet tot hun kleederdracht behoort, en zij toch geen Mohamedanen zijn. Zullen de Europeesche misdadigers voortaan ook steenen moeten kloppen?

De Heilige Oorlog. Bovengenoemd blad heeft uit het „Soerabajaasch Handelsblad" den tekst overgenomen van den Turkschen oproep. Vooraf bracht zij in herinnering, dat Allah de grootheid en den luister van den Islam door het zwaard tot stand heeft gebracht. Mohamed heeft toen den strijd aangebonden tegen de volken, die Allah niet als den eenigen, waarachtigen God wilden erkennen. Deze strijd zal daarom ook eerst met den oordeelsdag eindigen.

Later heeft de redactie ook melding gemaakt van de officieele verklaring van de Turksche regeering, dat deze oproep niet bestemd was voor de Nederlandsche onderdanen, wat door prof. Snouck Hurgronje ontkend wordt, die verklaard heeft, dat hij wel degelijk bestemd was voor alle driehonderd millioen geloofsgenooten, die volgens de stem van den Chalif, zuchten onder de verdrukking hunner overweldigers. Aangeteekend wordt daarbij, dat mr. L. W. C. van den Berg deze meening niet deelt.

What there is in a name..... De „Darmo Kondo" beweert — alzoo de „Warna Warta" —, dat het woord Tjina niet als een beleediging door de Chineezen moet opgevat worden, evenmin als Japanner door hen die van Japan afkomstig zijn. Volgens laatstgenoemd blad hangt 't al dan niet beleedigende echter af van de manier, waarop deze term gebezigd wordt. De „Oetoesan Hindia" b.v. doet dit doorgaans op voor Chineezen stuitende wijze.

Een ander schrijver in hetzelfde blad is echter van oordeel, dat het woord Tjina wel degelijk een beleediging bedoelt en zegt: Laat de Inlandsche pers beginnen met ons het genoegen te doen ons Tiong Hoa te noemen, dit is tenminste een naam, die niet door een vreemdeling voor ons uitgevonden is.

Niet goed gezien. De „Djawa Tengah" keurt 't af, dat een Inlander met den titel van mas regent wordende, tot raden wordt verheven, en later raden-mas, daarna zelfs arjo wordt. Die benoeming heeft met de adellijke afstamming niets te maken, merkt de redactie op. Waar men er op uit is het Inl. bestuur te democratiseeren, dient deze gewoonte afgeschaft te worden. In de Vorstenlanden blijft men in zoo'n geval mas; en mocht die persoon later, uithoofde zijner verdiensten raden-mas worden, zoo gaat deze titel niet over op zijne nakomelingen, die part noch deel er aan hebben gehad.

Het mes, dat zijn eigen meester wondt. De „Pewarta Soerabaja" beweert, dat thans te Batavia hoeveelheden spijkers en prikkeldraad voor Rusland worden opgekocht. Dit zijn Duitsche artikelen, welke nu via China, Japan en Siberië in Rusland terecht komen, om dienst te doen in den strijd tegen Duitschland.

Voor vrijheid van Inl. Drukpers. De „Djawa Tengah" schrijft, dat door de nieuwe strafwetboekartikelen getracht wordt elke vrijheid van uiting tegen te gaan. Daarom heeft zich nu een comité van actie voor drukpersvrijheid gevormd, ook onder de Chineesche en Inlandsche perslieden. Voorzitter daarvan is de heer Sneevliet, sociaal-democraat; leden o.m. zijn de heeren Westerveld, Tjiptomangoen Koesoemo en Darna Koesoema, zoomede de hoofdredacteur van de „Djawa Tengah".

Van Vreemde Koloniën.

Oost-Afrika.

De D. hebben, hun vertrouwen in 't offensief getrouw, de rollen omgekeerd. De voortvarend ingezette inval der Boerenkolonne is tot staan gekomen bij Kondoa Irangi. Generaal van Deventer vermeesterde deze plaats, dwong de bezetting tot een terugtocht. Maar nadien kwam bericht van generaal Smuts, dat de D. versterking hadden gekregen, zoodat de Boeren nu op hun beurt Kondoa Irangi te verdedigen hadden.

Onder persoonlijke leiding van den commandant der D. troepen in O.-Afrika, kolonel von Lettow Vorbeck, hebben de deels uit D., deels uit inlanders samengestelde afdeelingen een krachtige poging gedaan om de verloren stelling te hernemen. Na een hevige beschieting zijn zij in den nacht van 9 Mei tot den aanval overgegaan. Volgens 't bericht van generaal Smuts zijn zij met zware verliezen teruggeslagen. Pogingen op den 10en en 11en herhaald, hadden gelijken afloop.

Van twee zijden kwam bericht van een succesvol optreden van de Belgische colonne. Eenerzijds heeft generaal Smuts bij geruchte gehoord, dat die afdeeling in Roeanda tot Kigali is doorgedrongen, na zwakken weerstand van de D. te hebben gebroken. Anderzijds gaf 't Belg. ministerie van koloniën verslag van een onder kolonel Tombeur verrichten krijgstocht aan de oostelijke grens van Kongo. De B.

hebben de stelling, die den overgang van de Roevizi-rivier verdedigde, omgetrokken en op den D. oever van 't Kiroemeer vasten voet gekregen. Bij deze operatie hebben kanonneerbooten met de troepen samengewerkt.

Daar ook nog van een Portugeesche actie sprake is, kunnen de D. 't wel benauwd krijgen, maar de regen- moësson is op komst.

Italië treedt weer op in N. Afrika.

Tijdens het bezoek van Lord Kitchener aan Rome werd 't gerucht verspreid, dat hij de Italiaansche regeering wilde overhalen om weer een flinke troepenmacht naar N.-Afrika te zenden. Bij den strijd, die in Egypte verwacht werd, was het den Engelschen veel waard de Senoessi-stammen, die hun uit het woestijngebied bedreigden, van uit Cyrenaika in bedwang te doen houden. Daar de Italianen tegenover de Oostenrijkers en door hun rol op 't Balkanschiereiland genoeg te doen hadden, verwachtten wij niet dat de poging, door Kitchener gedaan, gehoor zou vinden. En wij weten nog niet of It. voornemens is weer groote troepenmassa's aan 't Tripoli-avontuur te wagen, maar wel is in die richting weer iets gedaan, dat nu ook aan de geruchten over Kitchener's verzoek weer geloofwaardigheid is komen geven.

Stefani's office meldde dat It. troepen op 4 Mei de Egyptische grens van zee uit Marsa Moresa hebben bezet. Daarna maakten zij zich, over land rukkende, van de haven Bardia meester. Dit zijn 2 centra, waar vijandelijke duikbooten voorraden haalden en van waaruit contrabande naar 't binnenland werd vervoerd.

Aan boord van een der schepen, die 't konvooi begeleidden, bevond zich Said Hilla, broeder van het hoofd der Senoessi, met eenige der voornaamste hoofden van Marmorica, die zich uit eigen beweging bij de expeditie hadden aangesloten.

Wellicht wordt eenige afleiding als beoogd bereikt, en is daardoor dan een succesje verkregen, maar overigens is een bij verrassing behaald plaatselijk voordeel, als waarvan hier gewag wordt gemaakt, van weinig beteekenis. Als It. den strijd in Tripoli weer op den ouden trant hervat, zal 't weer tot verspillen van veel geld en veel menschenlevens komen zonder eenig blijvend resultaat.

Egypte.

Er is van Port-Said tot Aden groote bedrijvigheid geweest. T. vliegeniers wierpen 8 bommen op Port-Said, waardoor eenige burgers gewond werden, maar overigens, volgens 't E. bericht, niet veel schade werd aangebracht. Bij Katia en ten W. daarvan, op 15 K.M. van 't Suezkanaal, had een bloedig treffen plaats, waarvan de T. zich niet alleen 't succes toeschrijven, maar zij maken ook melding van een goeden buit: 240 lastdieren, 120 kameelen, 67 tenten, 2 machinegeweren, benevens zadels, munitie, geweren, sabels en voorraden verduurzaamde levensmiddelen.

In de nabijheid van Aden zou eveneens met voordeel door de T. gestreden zijn.

De onafhankelijkheid der Philippijnen.

Volgens een van particuliere zijde ontvangen telegram is het wetsontwerp, ingediend bij 't congres der Vereenigde Staten van N.-A., dat ten doel had de Philippijnen binnen een aantal jaren onafhankelijk te verklaren, door het Huis van afgevaardigden verworpen.

Het Amerikaansche antwoord aan Duitschland.

De breuk is voorloopig voorkomen. Wilson heeft de toegezegde verzachting van den duikbootenoorlog aanvaard, zonder zich te verbinden iets ten opzichte van de Engelsche zeepolitiek te doen. Van D. zijde werd dit niet als een voorwaarde gesteld, maar er wordt toch vast op gerekend, dat N.-A. aan Engeland nu ook eischen zal stellen. Gebeurt dit niet, dan acht D. door zijn toegeeflijkheid zonder contraprestatie een nieuwen toestand geschapen, waartegen 't zich voorbehoudt de noodige maatregelen te nemen. De wolken zijn dus nog niet weggevaagd, al zijn ze gebroken.

De Sussex-kwestie is tegelijkertijd tot een voor alle partijen bevredigende oplossing gekomen, voor zoover schadevergoeding ooit het verlies der gewonden bevredigen kan.

Wij mochten nog geen luiden weergalm vernemen op de derde bereidverklaring tot vredeoverleg van den D. keizer.

Vertrek van den onderkoning van Br. Indië.

De Ind. bladen stemmen overeen in uitbundigen lof over lord Hardinge, bij het neerleggen van zijn hoog ambt. Het zijn niet de gewone klanken van plichtspleging. Niet zijn eigenschappen als koloniaal beheerder, noch zijn redenaarstalent worden in de eerste plaats geprezen, maar hij heeft zich met zijn bestuur aan het hoofd gesteld van 't beste dat de Indische geest kan geven. Hij heeft 't vertrouwen gewonnen, dat in Indië geschonken wordt aan ware oprechtheid. Hij heeft, schrijft „the Times of India", het bestuur van Indië gemaakt tot het Indische bestuur. Zijn regeering wordt beschouwd als een der meest merkwaardige sedert de Indische koloniën onder het koninklijk huis van Engeland zijn gekomen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Tijdschr. Kon. Ned. Aardrijksk. Genootschap.

Met betrekking op Indië bevat de nieuw verschenen aflevering (No. 35): Een geïllustreerd opstel van den heer W. Witkamp over de kalkbergen, welke ongeveer een kilometer ten noorden van de dessa Tjisëeng, op het particuliere landgoed Koeripan, uit de vlakte verrijzen. — Eene verhandeling van Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis over de grondslagen der heidensche (animistische) wereldbeschouwing en hun rol in de beschaafde samenleving. — Een artikel (met tekstkaarten) van den heer E. C. Abendanon over de oude beddingen der Beneden-Saädang-rivier (Zuid-Celebes). — Eindelijk geeft de heer l'Honoré Naber aan het Tijdschrift „Ymer" ontleende mededeelingen over een Zweedsch plan tot exploratie van Nieuw-Guinea met behulp van vliegtuigen.

Zendeling A. Kruyt. †

Het Mei-Nr. der Maandberichten van het Ned. Zendel. genootschap bevat een korte levensbeschrijving van zendeling A. Kruyt (geb. 13 Juli 1360, overl. 13 April 1916), wiens naam onafscheidelijk aan Modjowarno gebonden is. In 1882 vaardigde het Hoofdbestuur van het N. Z. G. hem voor die gemeente uit, waar hij, aanvankelijk naast zijn vader, zendeling J. Kruyt, vele jaren goed en nuttig werk heeft verricht ten bate der zending en van de Javanen. In gen. Maandber. lezen we hierover o.a.:

„Morjo-warno werd een gemeente, die als voorbeeld kan worden gesteld. Nieuwe schoolgebouwen verrezen voor de leergierige jeugd. De opleiding der toekomstige onderwijzers-voorgangers kreeg een zelfstandig bestaan in de kweekschool. Aan de ziekenpraktijk heeft Br. A. Kruyt zich met groote zorg gewijd, en hij bracht het daarin tot een groote hoogte; in spoedgevallen verrichtte hij operaties, die uitnemend slaagden. Ook die ziekenpraktijk werd zoodanig opgevoerd, dat zij in een zelfstandig ziekenhuis moest worden ondergebracht onder leiding van één, al spoedig van twee zendelingartsen. De ambachtsschool ontwikkelde zich. Een spaarbank werd opgericht. Een rijstsschuur voor armen ingesteld. De gemeente van Modjo-warno kreeg een groote kerk. Zij werd opgevoerd tot zelfonderhoud en tot een groote mate van zelfregeering onder haren kerkeraad....."

„De beteekenis van deze persoonlijkheid te schetsen zal de moeite loonen, maar daartoe zal nog eenige tijd voorbij moeten gaan. Het tijdschrift „Mededeelingen" bevat belangrijke gegevens. Helaas is het laatste boek, dat Br. Kruyt bezig was te schrijven, nog niet voltooid. Het is een geschiedenis van de Oost-Java-Zending ten behoeve van de Zendingsstudie-beweging".

Tien jaren Rubbercultuur.

No. 80 van het maandblad „Pintoe Perniagaän" bevat het eerste gedeelte eener beschouwing, getiteld: „Tien jaren Heveacultuur in onze O. I. bezittingen", welke als volgt wordt ingeleid:

„Nu de hevea-cultuur thans tien jaren in onze koloniën, meer speciaal op West-Java beoefend is, is het niet onbelangrijk eens na te gaan, welke de resultaten zijn, die in die tien jaren verkregen zijn. Dit wordt ons betrekkelijk gemakkelijk gemaakt door de belangrijke besprekingen, welke gehouden werden op de jongste vergadering van de Rubberplanters-vereeniging, waarbij we eenige oogenblikken in dit artikel zullen stilstaan en er tevens nog het een en ander aan toevoegen".

Tijdschrift voor Nijverh. en Landb. in Ned.-Indië.

De Febr. afl. opent met een belangrijke beschouwing van den heer W. J. van de Leemkolk over den invloed van den oorlog op den suikerhandel, in het bijzonder dien van Java (I. De wereldsuikerproductie tijdens den oorlog. II. Engeland's positie in den wereldsuikerhandel. III. Java's positie in den wereldsuikerhandel. IV. De suikerconventie en de oorlog). — Voorts vervolgt de heer P. Ottolander zijn aanvullingen en opmerkingen over kamers van landbouw in Ned.-Indië. — Overigens worden de volgende onderwerpen behandeld: Onze Java-thee in 1915. Jaaroverzicht van Mr. H. J. Edwards, manager van het „Thee-expertbureau" te Batavia. Naar het Engelsch bewerkt. Nachtvorst in Indië. Exposé door Dr. W. van Bemmelen verstrekt aan het N. I. L. Syndicaat. — Een schadelijke mierensoort (de gramangmier). — Het weer en bedrijf op de suikerondernemingen.

Indologenblad.

In No. 12 o.m. de volgende artikelen. Het defensie-vraagstuk, door C. Adriaanse. — Een Indologische Studenten-Almanak, door J. P. de Kat Angelino. (Schrijver betoogt de wenschelijkheid om jaarlijks door de Indologen-Vereeniging een Almanak te doen uitgeven, gelijk zulks in vroeger jaren geschiedde; een schema voor den eventueelen inhoud voegt hij er bij). — Kunstavond ten bate van den Indischen Watersnood op Maandag 17 April (Kort verslag). — De Staatkundige en staathuishoudkundige veranderingen in het Verre Oosten in de 19e en 20e eeuw en hun invloed op onze vloot in Oost-Indië. (Overzicht eener voordracht van den gep. Kapt. ter zee, H. T. Oven). — De Indo-Chineesche familie en de wetgeving. (Overzicht eener voordracht van Mr. P. H. Fromberg).

Weerplicht voor Inlanders.

In het Orgaan der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap (Afl. VI, jaargang 1915—16), behandelt de majoor van den generalen staf van het leger in Ned.-Indië J. van der Weijden, zeer uitvoerig het onderwerp: „Weerplicht voor Inlanders en samenstelling van de weermacht in Nederlandsch-Indië". Schrijvers toon is niet zeer opgewekt. Na de verschijning van het Rapport der Staatscommissie voor de verdeding van Indië, hetwelk tal van monden en pennen in beweging heeft gebracht, zijn weer eenige jaren voorbijgegaan, maar wat kwam er tot dusverre tot stand, vraagt schr.? en hij antwoordt: „Absoluut niets! Vier lange jaren, waarin zoo onnoemelijk veel had kunnen worden gedaan, zijn voor de instandhouding voor ons koloniale Rijk on benut voorbijgegaan en Indië is weerloozer dan ooit!! Indië weerloos! En dat te midden van den wereldbrand, die ieder oogenblik ook op Nederland en zijne koloniën kan overslaan!" Het beschouwend standpunt moet thans worden prijsgegeven; er moet iets zakelijks tot stand komen, meent de heer v. d. W., wiens betoog — om het in enkele woorden uit te drukken — hierop neerkomt: Het Nederlandsche gebied in Oost-Azië moet tegen aanvallen van buiten worden verdedigd door een weermacht, waarvan het personeel voor verreweg het grootste gedeelte bestaat uit de landskinderen, voor wie de militaire dienst verplichtend moet worden gesteld.

Positieverbetering van den Indischen militair.

Voor de leden der Indische Krijgskundige Vereeniging, heeft de luitenant-kolonel der inf. H. C. Kerkkamp het onderwerp ingeleid, getiteld: „Een en ander over de positieverbetering van de militairen beneden den rang van onderluitenant", waarvan het verslag in No. 51 van het orgaan van genoemde vereeniging is opgenomen.

De heer K. betoogt de wenschelijkheid van soldijverhooging, betere, althans doelmatiger voeding en kleeding en geeft voorts aanwijzingen in zake pensioenen, gratificatie, huisvesting, huwelijk, concubinant, geneeskundige behandelin, hospitaalverpleging, verloven, enz.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud der Mei-afl. De wettelijke regeling der Inlandsche gemeente ter Sumatra's Westkust en haar bestaan als rechtspersoon. Voordracht gehouden voor de Ned.-Indische Bestuursacademie op 13 Jan. 1916, door M. Beeuwkes. Met Naschrift: Nog iets over de Nagari-ordonnantie voor Sumatra's Westkust, door D. G. Stibbe. — De bestuurstaak in Zuid-Nieuw-Guinea. Gedeelte eener lezing, gehouden op 21 Maart 1916 voor de Vereeniging van ambtenaren bij het B. B. in Ned.-Indië, door L. M. F. Plate. (Dit geïllustreerde artikel is een interessante bijdrage over de nog zoo onbeschaafde Kaja-Kaja's). — Atjèh-historie, door H. T. Damsté (slot). — Fransche koloniale handelspolitiek, door T. P. Sevensma. — „The Eurasian-problem" (in Britsch-Indië), door A. de Braconier. (Slot: Het pauperisme onder de Eurasians en zijn bestrijding). — Van andere Oosten, door G. d. l. V. — Kroniek, door Tertius. (Een draadlooze Nederland—Java verbinding. — Nieuwe studiebeurzen. — Hindia Poetra. Enz.). — Persoverzichten. — Uit allerhande bron. — Bibliographie.

Catalogi van 's Rijks Ethnographisch Museum.

Met prijzenswaardigen ijver gaat het Ethnographisch Mu-

seum te Leiden voort ons door gedrukte catalogussen een overzicht te geven van de schatten, welke het in zijn gebouwen herbergt.

Zoo is nu weder verschenen deel XI, Java, 2e gedeelte, bewerkt door Dr. H. H. Juynboll, directeur van het Museum en Deel X, Midden-Sumatra, bewerkt door den heer H. W. Fischer, conservator. Beide schrijvers zeggen in een inleiding welke voorwerpen (groepsgewijze ingedeeld), in hun catalogus beschreven worden en laten ook een literatuuroverzicht vooráfgaan, dat in hooge mate een hulpmiddel is voor diepere studie. Uitvoerige registers en ruime illustreering verhoogen de bruikbaarheid van deze voortreffelijke geschriften. Evenals van de vorige deelen is van deze, tegelijk met de Hollandsche, een Duitsche uitgave verschenen.

Encyclopaedie van Ned. West-Indië.

De verschillende afl. der nieuwe West-Indische Encyclopaedie (onder redactie van Dr. H. D. Benjamins en Joh. F. Snelleman), volgens zeer geregeld op elkander. De bewerkers zijn nu reeds gevorderd tot het woord Slavernij (het laatste in de nu verschenen afl. 10).

De volgende onderwerpen worden min of meer uitvoerig behandeld. Porifera, Post, Telegraaf en Telefoon, Rechtswezen, Rhynchota, Romans en dichtwerken, Roode Slaven, J. Fr. A. Cateau van Rosevelt, Saba, Saramaccakanaal, St. Eustatius, St. Martin, Sisal, Slavenhandel, Slavernij (dit laatste artikel wordt in een volgende afl. voortgezet).

Eigen Haard.

In No. 20 (13 Mei) de portretten met korte levensbijzonderheden van wijlen Dr. Bos (wiens naam op 't gebied van onderwijs en economische zaken in verband met de Indiën met eere genoemd mag worden) en van wijlen J. van Gesseler Verschuir, (in leven oud-assistent-resident van Tebing Tinggi).

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 19: Ratten- en muizenplagen in Britsch-Indië. — De Bataviaansche handel in 1915. — De landbouw in Suriname. Lezing van den heer M. J. van Hasselt (vervolg). — Uit- en invoer van en op Java en Madoera. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten (De opheffing der gouvernementskoffiecultuur. — Bevloeiing van gronden in Simboengan. Enz.). — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Nieuwe studiebeurzen.

De minister diende een wetsontwerp in tot verhooging der Indische begrooting van het loopende jaar met verschillende bijdragen voor de instelling van studiebeurzen ten behoeve van de onder volgende personen, die zich verbinden willen voor den Indischen Staatsdienst.

Studenten voor bouwkundig ingenieur, op denzelfden voet als de bestaande regeling voor studenten in het civiel-ingenieursvak (1000 's jaars); voor 1916 wordt gerekend op drie candidaten;

onderwijzers, te bestemmen voor het Europeesch, het Hollandsch en het Hollandsch-Chineesch onderwijs (*f* 800 's jaars) ten einde in Nederland voor de hoofdacte te komen studeeren en daardoor „volledig bevoegde en practisch ontwikkelde mannelijke leerkrachten" voor het openbaar L. O. te verkrijgen;

studenten in de taal- en letterkunde van den O.-I. Archipel of de semitische letterkunde (*f* 1000 's jaars) ter voorziening in de behoefte aan taal-ambtenaren of in een anderen met hun opleiding verband houdende werkkring. (Ontleend aan het Kol. Tijdschr., bl. 660).

* * *

Nog zij ten slotte gewezen op de navolgende publicatiën:

Jaaroverzichten van den handel in koloniale producten in 1915. (Bijvoegsel van De Indische Mercuur).

Voorbereidende onderzoekingen ten dienst van de selectie der theeplant. Proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de plant- en dierkunde, door C. P. Cohen Stuart (Amsterdam, J. H. de Bussy). (Ook verschenen als Mededeelingen van het Proefstation voor Thee, No. XL).

Over regenval in Nederlandsch-Indië, door J. C. H. Fischer (met afb.). (Ingenieur, 13 Mei 1916).

De oeretdooders. — Het aquarium in Indië (en andere korte bijdragen van zoölogischen aard). (De Tropische Natuur, Maart 1916).

Benoeming van een nieuw hoofd van het huis Mangkoe Negoro. (Aarde en haar Volken, 1 April 1916).

De Indische avond, door H. R. en S. (De Kroniek, April 1916).

Het asfalteeren van wegen in Indië. (Indisch Bouwkundig Tijdschr. 15 Jan. 1916). — Portlandcementfabriek Indaroeng nabij Padang. Beschrijving der fabriek en de grondstoffen. (Id. 15 Febr. 1916).

Mededeelingen.

Van de N.V. Boeatan:

ALGEMEENE VERGADERING VAN AANDEELHOUDERS op *Woensdag 31 Mei 1916* ten 3 ure n.m., in het lokaal der N.V., Heulstraat 19, Den Haag.

DE RAAD VAN BEHEER.

Van het Hoofdbestuur der Vereen. „Oost en West"

Concept-Notulen van de Hoofdbestuursvergadering op Zaterdag 29 April 1916.

Aanwezig zijn de leden: R. Zuijderhoff, onder-Voorzitter; A. A. C. Harting, Penningmeester; Mevrouw M. Ten Bosch-Bosscher, Den Haag; J. P. T. J. Brondgeest (Haarlem), J. Gerdes Oosterbeek (Apeldoorn) F. E. Luitjes (Nijmegen), Z. G. Ph. Marcella (Rotterdam), H. W. Scheuer (Leiden), Mej. N. Worthington (Studen-afd. Leiden) en E. F. Grooss, Secretaris.

Afwezig de leden: C. R. Bakhuizen van den Brink, Voorzitter; Prof. Dr. J. F. van Bemmelen (Groningen), J. H. Calmeijer (Apeldoorn), J. A. H. Lamie (Arnhem), Mevr. J. E. van Oeveren-van Schaik (Utrecht) en C. de Vries (Amsterdam).

De onder-voorzitter, de heer R. Zuijderhoff, opent om 2 uur n.m. de vergadering en betuigt zijn leedwezen, dat onze Voorzitter, de heer Bakhuizen van den Brink, door ziekte verhinderd is deze vergadering te leiden. Het is zeker uit aller naam, indien spr. uitdrukking geeft aan den wensch op de spoedige beterschap van onzen Voorzitter.

Verder rust op spr. de treurige plicht het overlijden van ons hoofdbestuurslid voor Breda, den heer J. C. van Reijn, te herdenken. De heer van Reijn heeft jarenlang daadwerkelijke belangstelling voor de Vereeniging getoond en het is onze plicht zijn nagedachtenis in dit midden te huldigen.

I. Overgaande tot de agenda vraagt de Voorzitter, of iemand bemerkingen heeft op de notulen van de vorige vergadering. Zulks niet het geval zijnde, worden zij goedgekeurd.

II. Aan de orde is de verkiezing van een 2en Secretaris en een 2en Penningmeester van het Hoofdbestuur, ingevolge de 2e al. van art. 7 H. R. Overeenkomstig de voordracht van het Dagelijksch Bestuur worden de heeren A. A. C. Harting en E. F. Grooss, met algemeene stemmen, resp. tot 2en Secretaris en 2en Penningmeester gekozen; deze heeren nemen hunne benoeming aan.

III. Eveneens wordt met algemeene stemmen besloten voor de vacatures in het Hoofdbestuur, tengevolge van periodieke aftreding van leden, de voordrachten der afdeelingen over te nemen. Hierdoor zullen aan de Algemeene Vergadering worden voorgedragen de navolgende dubbeltallen:

Voor Voorzitter (vacature-C. R. Bakhuizen van den Brink):

1. C. R. Bakhuizen van den Brink,
2. L. A. Bakhuis.

Voor Secretaris (vacature-E. F. Grooss):

1. E. F. Grooss,
2. J. A. Soetens.

Voor Penningmeester (vacature A. A. C. Harting):

1. A. A. C. Harting,
2. Mevr. E. T. N. Nijenhuis-van Beusekom.

Voor de Afdeeling Amsterdam (vacature Th. P. Almerood; niet herkiesbaar):

1. Mr. C. F. Schoch,
2. C. H. L. Baelde.

Voor de vacature Studenafdeeling Leiden (vacaturen Mej. N. Worthington, niet herkiesbaar):

1. Ch. H. Monod de Froideville,
2. H. R. van Taalingen.

Voor de afdeeling Rotterdam (vacature Z. G. Ph. Marcella):

1. Z. G. Ph. Marcella,
2. A. Veder.

Voor de Afdeeling Utrecht (vacature mevr. J. E. van Oeveren- van Schaik):

1. Mevr. J. E. van Oeveren-van Schaik,
2. Mej. J. van der Schuyt.

Terwijl voor de vacature Breda, ontstaan door het overlijden van den heer J. C. van Reijn, een voordracht van de afdeeling zal worden afgewacht.

IV. De a.s. Algemeene Vergadering wordt bepaald op 1 Juli 1916 en zal, overeenkomstig de op de vorige Algemeene Vergadering ontvangen uitnoodigingen van de Besturen van de afd. Leiden en van de Studentenafd. aldaar, te Leiden worden gehouden. Met genoemde Besturen zal nog nader overleg worden gepleegd.

V. Ten einde de rekening en verantwoording en de begrooting — die inmiddels ter inzage rondgaan — nader toe te lichten, geeft de Voorzitter het woord aan den Penningmeester, den heer Harting.

Alvorens hiertoe over te gaan, gevoelt de heer Harting zich gedrongen den leden van het Hoofdbestuur hartelijk dank te zeggen voor de belangstelling en waardeering bij gelegenheid van het huwelijk zijner dochter ondervonden. Hij verzoekt den leden ook zijn dank aan de Afdeelingsbesturen te willen overbrengen.

Daarna licht hij de rondgaande stukken toe, waarbij hij er op wijst, dat het „Ondersteuningsfonds" is achteruitgegaan door de groote bewegingen voor Curaçao en den watersnood in Indië. De geldleening is door aflossing van vele aandeelen zeer verminderd en de waarde van den inventaris komt door afschrijving tot een veel kleiner bedrag in de balans voor. De exploitatie van „Het Koloniaal Weekblad" wekt — door de moeite om in deze tijden goede advertentiën te krijgen — nog altijd veel zorgen. Spr. herhaalt daarom zijn verzoek aan de afdeelingen, om hem bij de werving van advertenties behulpzaam te willen zijn.

De rekening en verantwoording en de begrooting zijn reeds door den onder-Voorzitter en een ander bevoegd persoon nagezien en zullen aan de verificatie commissie worden gezonden.

De heer Brondgeest vindt den toestand mooi, al te mooi haast, waarom hij, evenals het vorige jaar, wilde voorstellen om niet meer te kapitaliseeren, doch alle middelen te gebruiken voor de propaganda. Waarop de Voorzitter meedeelt, dat het den heer Harting niet zoozeer te doen was om nieuw kapitaal te krijgen, doch alleen om het ons indertijd geschonken legaat „Post", dat door omstandigheden aanmerkelijk was geslonken, weder bijeen te brengen, waartoe wij door het besluit van den Algemeene Vergadering van 19 Juli 1912 (zie notulen, punt VI, K. W. 1 Aug. 1912, no. 31) verplicht waren. Nu dit geschied is, behoeft z.i. ook niet meer gespaard te worden.

De heer Harting zegt, dat er toch een kleine rugsteun moest zijn, een reserve voor tegenslagen, vooral voor „Het Koloniaal Weekblad".

De rekening en verantwoording en de begrooting worden goedgekeurd.

VI. Thans is aan de orde: goedkeuring op de aanvulling van de Studie-commissie en de West-Indische commissie.

Met algemeene stemmen worden goedgekeurd: de benoeming van den heer Prof. C. W. Weijs, hoogleeraar te Delft, tot voorzitter van de studie-commissie en de aanvulling van die commissie met den heer A. N. J. Fabius, oud generaal-majoor, gedelegeerd lid van de N.-I. Onderwijs- en Studiekas te Amsterdam, en van de West-Indische Commissie met de leden: Mevrouw Gravin P. van Heerdt tot Eversberg, Mevrouw L. Romeijn, en de heeren G. C. D. d'Aumale Baron van Hardenbroek van Hardenbroek, lid v. d. 1e Kamer der Staten-Generaal en Prof. J. A. Grutterink, hoogleeraar te Delft.

VII. Van de afdeeling Arnhem is een gemotiveerd voorstel ingekomen om hare grenzen uit te breiden. Het grensgebied omvatte tot nu toe de gemeenten Arnhem, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Elst. Het afdeelingsbestuur zoude gaarne ook de gemeenten Renkum en Wageningen daaraan toegevoegd zien. De inwilliging van het voorstel zal de kas van het Hoofdbestuur met *f* 19.50 benadeelen, doch, waar uit de door het Afdeelingsbestuur aangevoerde motieven blijkt, dat deze nieuwe grensregeling voor het voortbestaan van de afdeeling van over-

wegend belang is, adviseert het Dagelijksch Bestuur, hierin toe te stemmen, in de hoop, dat de afdeeling Arnhem hierdoor werkelijk tot meerderen bloei zal geraken. Dienovereenkomstig wordt besloten: het grensgebied der afdeeling Arnhem zal dus voortaan omvatten de gemeenten Arnhem, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Elst, Renkum en Wageningen. Aan het Afdeelingsbestuur zal echter in overweging worden gegeven om uit het groote aantal te Wageningen vertoevende leden een vertegenwoordiger in haar bestuur te kiezen.

VIII. Van de Afdeeling Apeldoorn zijn twee voorstellen ingekomen, n.l. a. een voorstel tot goedkeuring van een nieuw Huishoudelijk Reglement, en b. een voorstel tot wijziging van de artikelen 5 en 13 der Statuten.

a. Het nieuwe Huishoudelijk Reglement van de Afdeeling heeft geen reden tot opmerkingen gegeven, behalve, dat het Dagelijksch Bestuur voorstelt om aan de eerste alinea van art. 3 toe te voegen de woorden: „echter minstens eenmaal in het jaar en wel in den loop van het eerste kwartaal", en deze alinea dus te doen luiden: „Gewone algemeene vergaderingen hebben plaats, alleen wanneer het noodig blijkt, echter minstens eenmaal per jaar en wel in den loop van het eerste kwartaal".

De heer Gerdes Oosterbeek zal deze opmerking overbrengen en twijfelt niet, of het bestuur der Afdeeling zal met de aanvulling medegaan.

Het H. R. wordt daarna goedgekeurd.

b. Het voorstel tot statuten-wijziging van de Afd. Apeldoorn en de daartegen aangevoerde bezwaren van het Dagelijksch Bestuur zijn ter lezing aan de Hoofdbestuursleden rondgezonden, zoodat een nadere voorlezing overbodig is. Het voorstel geeft in overweging: 1o. de jaarlijks door de leden te betalen minimum-contributie van ƒ 2.50 op ƒ 1.50 terug te brengen; 2o. het orgaan der Vereeniging — desnoods in meer beknopten vorm — alleen te zenden aan die leden, die bereid zijn voor dit blad per jaar een speciale contributie van ƒ 1.— te betalen; en 3o. het minimum bedrag der bijdrage van de afdeelingen aan het Hoofdbestuur per lid tot ƒ 0.60 te verlagen.

Alvorens tot de behandeling over te gaan, leest de Voorzitter een nader schrijven voor van het Afdeelingsbestuur Apeldoorn, waarin wordt toegelicht, dat bij de invoering van het voorgestelde, de kas van het Hoofdbestuur geen nadeel behoeft te lijden.

De Voorzitter wenscht de gevolgen van het voorstel eerst van een algemeen, daarna van een financieel standpunt te bezien.

De Afd. Apeldoorn gaat van een verkeerde basis uit, indien zij vooropstelt, dat de menschen lid worden van onze Vereeniging, om waar voor hun geld te krijgen. Men wordt lid van „Oost en West" om het goede doel te steunen; al het andere krijgt men op den koop toe.

De financieele zijde besprekende, wil de Voorzitter zich eerst op het standpunt der afdeelingen stellen. Spr. weet niet hoe het in de andere afdeelingen gesteld is, doch voor de afdeeling Den Haag zou de aanneming van dit voorstel een strop beteekenen. De afd. Den Haag heeft ruim 800 leden. Onderstelt men, dat deze allen de minimum contributie ad ƒ 2.50 betalen, da: draagt de afdeeling per lid ƒ 1.— aan het H. B. af en behoudt dus ƒ 1.50 voor zich. Ingevolge het voorstel Apeldoorn zou de afdeeling ƒ 0.60 van de ƒ 1.50 moeten afstaan en ƒ 0.90 behouden. Een nadeelig verschil van ƒ 0.60 per lid of ƒ 500.— in het geheel. Om dan over dezelfde middelen te kunnen beschikken, zou het aantal leden van de afdeeling met ⅔ moeten vermeerderen. Spr. vraagt in gemoede, of dit mogelijk zal zijn; immers neen. En zoo het al mogelijk ware, dan zijn nog de inningskosten der contributiën voor ruim 1300 leden aanmerkelijk hooger dan voor 800. De Voorzitter vraagt de opinie der andere afdeelingen, doch alle leden zijn het geheel met hem eens.

Ook voor het Hoofdbestuur zou de voorgestelde regeling allerfataalst zijn. Om te beginnen heeft de afdeeling Apeldoor zich in hare berekening pl.m. ƒ 450 vergist in het nadeel van het H. B.; de afdracht der afdeelingen zou niet met pl.m. ƒ 250, doch met pl.m. ƒ 700 verminderen. Neen, met nog veel meer, daar zeer vele leden meer betalen dan de minimum-contributie. Verder zou de exploitatie van „Het Kolonaal Weekblad", welke bijna geheel drijft op de advertentiën, geheel op losse schroeven worden gezet. Wanneer n.l. de oplage van het blad ineens tot de helft werd teruggebracht, zouden de adverteerders zich dadelijk terugtrekken, daar een groote oplage hun voornaamste lokmiddel is.

In het slot van zijn aanvullingsbrief zegt het Afdeelingsbestuur Apeldoorn, dat het er geen bezwaar tegen zal hebben om het voorstel eventueel tot later uit te stellen, doch spr. zou dat bestuur in overweging willen geven het geheel in te trekken.

Nadat de heer Grooss nog gewezen heeft op de groote inconsequentie, welke uit dit voorstel spreekt, waar jaren achtereen het streven is geweest om de minimumcontributie geleidelijk te verhoogen, hetgeen ook logisch is bij de voortdurende uitbreiding van de werkingssfeer der Vereeniging, wordt het voorstel Apeldoorn voor het Hoofdbestuur onaannemelijk verklaard.

IX. De verslagen van het Koloniaal Arbeids- en Informatie-Bureau, den Inlichtingendienst, de Studie-Commissie en de West-Indische Commissie worden voorgelezen en lokken geen bespreking uit. Alleen zegt de heer Brondgeest, dat hij met vreugde uit het verslag van den Inlichtingendienst vernomen heeft, dat een bij het Nederlandsche leger gedetacheerde onder-luitenant van onze Vereeniging boekjes over Indië heeft ontvangen, om die met de militairen van zijn garnizoen te bespreken. Dit voorbeeld verdient navolging, omdat daardoor Indië beter bij ons volk bekend wordt en spr. hoopt, dat ter bevordering hiervan iets gedaan zal worden.

X. Omtrent het Koloniaal Weekblad werd bij de behandeling van de begrooting reeds het een en ander door den heer Harting gezegd. Namens de Studenten-afdeeling deelt mej. Worthington mede, dat de redactie van het Kol. Weekblad voor die afdeeling een groote grief blijft vormen. Het voldoet met zijn uitknipsels uit Indische bladen, die men reeds lang te voren in de Hollandsche couranten heeft kunnen lezen, in het geheel niet meer aan de eischen des tijds. Die uitknipsels moeten er uit en vervangen worden door goed uitgewerkte artikelen over Indische belangen en gebeurtenissen. Spr. blijft nog steeds aandringen op het aantrekkelijker maken van het blad door illustraties, zoodat het ook gekocht zal worden door niet-leden. Desnoods moet het kapitaaltje van de Vereeniging daarin gestoken worden; het zal dan zeker rente afwerpen.

De Voorzitter deelt mede, dat allen het er mede eens zijn, dat de rubriek „Uit de O.-I. mail", in vroeger jaren meer op haar plaats was dan thans, nu groote Hollandsche dagbladen een speciale Oost-Indische rubriek hebben. Hoofdartikelen zouden in ons orgaan meer gewenscht zijn. Er wordt ook reeds in die richting gearbeid, maar men moet niet alles op eens verwachten en vooral niet het kleine reservekapitaal aan de exploitatie wagen.

Vergelijkt men het Kol. Weekblad van thans bij dat van vroeger, dan ziet men wel degelijk vooruitgang en zoodra de geldmiddelen zulks toelaten, zal nog meer aan het blad ten koste worden gelegd. Men moet echter rekening houden met de slechte tijden.

XI. a. Het Bestuur van de Afd. Breda zou op de a.s. algemeene vergadering gaarne de navolgende onderwerpen behandeld zien:

1o. dat het Hoofdbestuur materiaal verzamelt om in de afdeelingen kleine tentoonstellingen te kunnen houden;

2o. dat het Hoofdbestuur een propaganda-commissie zal oprichten, waarvan op aanvrage der afdeelingen een lid het land zal bereizen;

3o. dat het Hoofdbestuur een prijsvraag zal uitschrijven voor een klein propagandisch comediestuk.

Het zijn dure zaken — zoo meent de Voorzitter — die de afdeeling Breda op haar verlanglijstje heeft.

Het verzamelen van materiaal voor een tentoonstelling is zeer kostbaar en het organiseeren van tentoonstellingen is dit eveneens. De N. V. Boeatan heeft reeds meermalen zulke tentoonstellingen, ook buiten Den Haag, gehouden, welke altijd groote financieele offers eischten.

Een speciale propaganda-commissie is eigenlijk niet noodig; het Hoofdbestuur en de Besturen der 12 afdeelingen trachten reeds propaganda te maken door de uitgifte van boekjes, het houden van lezingen, enz. De kosten, benoodigd om het land te laten bereizen door een daartoe geschikt persoon, zouden voor onze kas onoverkomelijk zijn.

Het idee van een prijsvraag ware te overwegen.

De voorstellen zullen in de algemeene vergadering worden voorgebracht.

b. De Afdeeling Den Haag heeft in hare statuten eenige wijzigingen gebracht, welke aan de goedkeuring van het Hoofdbestuur worden onderworpen. Deze wordt z. h. s. verleend.

c. Van den heer Brondgeest ontving het Dagelijksch Bestuur een schrijven, houdende mededeeling, dat Z.Ed. het voornemen heeft om in de algemeene vergadering een voorstel te doen om een actie te beginnen voor het verkrijgen van pensioenszekerheid voor de Indische landsdienaren. Het schrijven wordt voorgelezen.

De Voorzitter zegt, dat er reeds een militaire en een burgervereeniging voor dat doel zijn opgericht, die reeds gezamenlijk een dergelijke actie zijn begonnen. Spr. zou het daarom onpractisch vinden, indien een derde vereeniging zich daarmede ging bemoeien. Spr. zou daarom den heer Brondgeest in overweging willen geven, zich met zijn voorstel tot een der beide meergenoemde vereenigingen te wenden.

De heer Grooss is van meening, dat deze beweging niet ligt op den weg van de Vereeniging „Oost en West", die geen vakvereeniging is. Wij tellen onder onze leden meer particulieren dan landsdienaren (of gewezen landsdienaren) en kunnen dus — als Vereeniging — ons niet opwerpen tot kampioen voor de particuliere belangen van het kleinste deel onzer leden. Dit is de taak van de vakvereenigingen, welke op dit gebied reeds bestaan, zoodat spr. ook van oordeel is, dat de heer Brondgeest beter deed zich daarbij aan te sluiten.

De meeste leden zijn het met de vorige sprekers eens en de heer Brondgeest, wien de actie der genoemde vereenigingen bekend was, doch die gehoopt had, dat de invloed van „Oosten West" aan de actie kracht zou bijzetten, zal — nu de vergadering van meening blijkt, dat deze beweging niet op den weg der Vereeniging ligt — zijn voorstel voorbrengen bij de commissie-Fokkens.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de Voorzitter de vergadering.

De Secretaris,
(w.g.) GROOSS.

Van het Informatie-bureau:

Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst; Gouvernements-arts, met ervaring omtrent het toezicht op de volksgezondheid in Nederland, voor den burgerlijken geneeskundigen dienst; Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding. (Vrouwelijke artsen kunnen voorshands niet worden uitgezonden).

Leeraar in de pathologische anatomie en gerechtelijke geneeskunde aan de school tot opleiding van inlandsche artsen te Weltevreden.

Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Ingenieur voor de gouvernementsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Civiel-ingenieur; Tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur); Jong civiel-ingenieur voor waterleidingzaken; Opzichter; Tijdelijk bouwkundig opzichter (bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken).

Ingenieur; Tijdelijk geoloog; Opziener 3de klasse (bij den dienst van het mijnwezen).

Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Civiel-ingenieur; Adspirant-adjunct-chef of adjunct-chef der 4de afdeeling; Werktuigkundig ingenieur; Opzichter-werkplaats (smid); Opzichter; Werktuigkundig teekenaar (bij den dienst der Staatsspoorwegen).

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Adspirant-ingenieur; Instrumentmaker 2de klasse; Commies (bij den post-, telegraaf- en telephoondienst).

Civiel-ingenieur bij het middelbaar technisch onderwijs.

Onderwijzer der 3de klasse; Onderwijzeres der 3de klasse (bij het openbaar Europeesch lager onderwijs).

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Derde stuurman; Leerling-machinist (bij de Gouvernementsmarine).

Europeesch detachements-commandant 2de klasse bij de gewapende politie.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de afdeeling „Personeel" van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van 29 April 1916 no. 101).

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Lessen in moderne talen.	Lessen aan spraakgebrekkigen.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Handwerklessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Paedagogische adviezen	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis,	Utrecht,	Maleisch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:
I. **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.